

รายงานผลงานเรื่องเต็มการทดลองที่สิ้นสุด ปีงบประมาณ 2560

1. **ชุดโครงการวิจัย** การวิจัยและพัฒนาการผลิตพืชในระบบเกษตรอินทรีย์
2. **โครงการวิจัย** การวิจัยและพัฒนาการผลิตพันธุ์พืชเพื่อการผลิตพืชระบบเกษตรอินทรีย์
กิจกรรมที่ 2 การคัดเลือกพันธุ์ผักสายพันธุ์พื้นบ้านที่เหมาะสมในระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์
3. **ชื่อการทดลอง (ภาษาไทย)** การคัดเลือกพันธุ์บวบพื้นบ้านที่เหมาะสมในระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์
ชื่อการทดลอง (ภาษาอังกฤษ) Selection of local Varieties of zucchini suitable for Organic Production

4. คณะผู้ดำเนินการ

หัวหน้าการทดลอง

นายแพทย์ กาญจนเกษร ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครปฐม

ผู้ร่วมงาน

นายอดุลย์รัตน์ แคล้วคลาด ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครปฐม

นางสุภัค กาญจนเกษร ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครปฐม

นางศิริจันทร์ อินทร์น้อย ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครปฐม

นางสาวสรัดนา เสนาะ กองวิจัยและพัฒนาปัจจัยการผลิตทางการเกษตร

5. บทคัดย่อ

การคัดเลือกพันธุ์บวบพื้นบ้านที่เหมาะสมในระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์เพื่อคัดเลือกสายพันธุ์บวบที่มีการเจริญเติบโตที่ดี ให้ผลผลิตสูง และต้านทานโรคแมลงศัตรูพืชในสภาพการปลูกในระบบเกษตรอินทรีย์ ดำเนินการทดลองที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครปฐม และแปลงเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในอำเภอ กำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ระหว่างเดือนตุลาคม 2558 ถึงเดือนกันยายน 2560 จากการดำเนินการพบว่า สามารถรวบรวมสายพันธุ์บวบพื้นบ้านได้จำนวน 4 กลุ่มพันธุ์ได้แก่ กลุ่มพันธุ์บวบเหลี่ยม กลุ่มพันธุ์บวบหอม กลุ่มพันธุ์บวบงู และกลุ่มพันธุ์บวบพวง โดยกลุ่มพันธุ์บวบทั้ง 4 กลุ่มพันธุ์สามารถปลูกในระบบเกษตรอินทรีย์ได้ทั้งหมดเนื่องจากเป็นพันธุ์บวบสายพันธุ์พื้นบ้านที่เจริญเติบโตได้ดีในสภาพธรรมชาติของแปลงเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะกลุ่มพันธุ์บวบเหลี่ยมเนื่องจากสามารถเจริญเติบโตได้ดี ออกดอกติดผลก่อนกลุ่มพันธุ์บวบอื่นๆ จึงสามารถให้ผลผลิตได้เร็วและได้ผลผลิตต่อไร่ที่สูงเนื่องจากผลมีขนาดใหญ่และยาวส่งผลให้ได้น้ำหนักมาก และบวบเหลี่ยมยังเป็นที่นิยมสำหรับการบริโภคของผู้บริโภคโดยทั่วไปในท้องตลาด นอกจากนั้นกลุ่มพันธุ์บวบเหลี่ยมยังเป็นกลุ่มพันธุ์ที่สามารถหาเมล็ดพันธุ์ได้ง่ายกว่ากลุ่มพันธุ์อื่น ๆ และมีความหลากหลายของลักษณะพันธุ์ที่ตรงต่อความต้องการของเกษตรกรและตลาดรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร

6. คำนำ

เมล็ดพันธุ์และส่วนขยายพันธุ์พืชผักนั้นมีความสำคัญต่อปริมาณและคุณภาพของผลผลิตพืชผัก การจัดการที่ติดร่วมกับการใช้เมล็ดพันธุ์ดี จะทำให้เกิดความสำเร็จในการปลูกผัก ลักษณะของพันธุ์พืชที่ต้องการ

โดยทั่วไป นอกจากจะมีรูปลักษณะ สี สัน รสชาติ ตามความต้องการของผู้บริโภคแล้ว ลักษณะความต้านทานโรค-แมลง รวมถึงพันธุ์ที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี ก็ยังเป็นลักษณะที่เกษตรกรผู้ปลูกผักมีความต้องการ อย่างไรก็ตามพันธุ์ที่มีความดีครบถ้วนตามความต้องการของทุกคนไม่สามารถหาได้อย่างแน่นอน การผลิตพืชผักโดยทั่วไปซึ่งมีการใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีป้องกันและกำจัดโรค-แมลง การเลือกใช้พันธุ์จะมีข้อจำกัดน้อยลง เพราะพืชจะได้รับสารอาหารทันทีจากปุ๋ย ซึ่งจะให้ทางรากหรือทางใบ และเมื่อมีโรคหรือแมลงเข้าทำลายก็จะถูกกำจัดออกไปได้อย่างรวดเร็ว ทำให้พืชมีการเจริญเติบโตได้ง่ายกว่า

การผลิตพืชผักในระบบเกษตรอินทรีย์นั้น ความต้องการพันธุ์พืชจะมีลักษณะไม่แตกต่างจากปกติมากนัก แต่ลักษณะของพันธุ์พืชเพื่อระบบเกษตรอินทรีย์ควรจะต้องเป็นพันธุ์พืชที่หาอาหารเก่ง ปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ต้านทานโรค/แมลง มากกว่าพันธุ์พืชปกติทั่วไป การได้มาซึ่งพันธุ์พืชที่มีลักษณะดังกล่าว จะมีขั้นตอนของการปรับปรุงพันธุ์ ซึ่งอาจจะต้องใช้เวลาอันยาวนาน ใช้งบประมาณสูง อีกทั้งต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้หลายด้านมาประกอบกัน อย่างไรก็ตามวิธีการที่สามารถดำเนินการได้ในทันทีเพื่อให้ทันกับความต้องการ คือ การนำสิ่งที่มีอยู่ ได้แก่ พันธุ์พืชพื้นถิ่น ที่เกษตรกรใช้อยู่เดิม ซึ่งธรรมชาติและบรรพบุรุษได้ทำการคัดเลือกไว้ในระดับหนึ่งแล้ว มาพัฒนาต่อยอดให้มีความเหมาะสมในการปลูกในระบบเกษตรอินทรีย์

7.วิธีดำเนินการ

อุปกรณ์

- 1.เมล็ดพันธุ์บวบสายพันธุ์พื้นบ้านที่รวบรวมได้จากแหล่งต่าง ๆ
- 2.ถาดเพาะกล้าพร้อมวัสดุเพาะ, ถาดเพาะชำขนาด 4 นิ้ว
- 3.บัวรดน้ำ, สายยาง
- 4.ปุ๋ยหมักเต็มอากาศ, ไม้ไผ่รวกสำหรับทำค้ำต้นบวบ
- 5.สารชีวภัณฑ์สำหรับป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูพืช

วิธีการปฏิบัติทดลอง

ดำเนินการทดลองในพื้นที่แปลงเกษตรกรที่ผ่านการรับรองเกษตรอินทรีย์ โดยในปีที่ 1 ของการดำเนินการจะทำการปลูกรวบรวมพันธุ์บวบที่เก็บเมล็ดพันธุ์จากแปลงเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรที่รวบรวมได้จากสถานที่ต่างๆ จากนั้นในปีที่ 2 ของการดำเนินงานจะทำการปลูกเปรียบเทียบในแต่ละกลุ่มพันธุ์ที่ได้เพื่อได้ข้อมูลพันธุ์บวบที่เหมาะสมกับการผลิตพืชระบบเกษตรอินทรีย์

1.การเตรียมแปลงปลูก ด้วยการไถพรวนความลึกประมาณ 5-7 เซนติเมตร แล้วตากดินไว้ประมาณ 15 วัน กำจัดเศษวัชพืชออกจากแปลง ใช้วัสดุปรับปรุงบำรุงดิน ได้แก่ ปุ๋ยมูลไก่ไข่ อัตรา 2,000 กิโลกรัมต่อไร่ และเชื้อราไตรโคเดอร์มา อัตรา 50 กรัมต่อหลุม

2.การปลูก นำเมล็ดบวบพันธุ์พื้นบ้าน ปลูกแบบแถวคู่ หยอดเมล็ดในแปลงและไม่ทำค้ำ โดยใช้ระยะระหว่างต้น 30 เซนติเมตร ระยะระหว่างแถว 80 เซนติเมตร โดยหยอด 4 เมล็ดต่อหลุม และคลุมแปลงปลูกด้วยฟางข้าว เมื่องอกแล้วถอนแยกให้เหลือ 2 ต้นต่อหลุม

3.การใส่ปุ๋ย จะใส่ปุ๋ยซีไคขณะเตรียมดิน 1,000 – 2,000 กิโลกรัมต่อไร่ และใส่เพิ่มอีก 30 กิโลกรัมต่อไร่ หลังจากปลูกไปแล้ว

4.การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช พ่นเชื้อบาซิลลัส ซับติลิสเพื่อป้องกันโรคทางใบ และพ่นเชื้อราบาซิลลัส ทูริงเยนซิส เมื่อพบการระบาดของหนอน

การบันทึกข้อมูล

1.การเจริญเติบโตของต้นบวบ	2.น้ำหนักสดผลผลิต
3.จำนวนผลต่อต้น	4.ความกว้างและความยาวผล
5.วันออกดอก	6.สีผล
7.อายุการเก็บเกี่ยว	8.การระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช
9.บันทึกลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของบวบแต่ละกลุ่มพันธุ์	

เวลาดำเนินการทดลอง เริ่มต้นการทดลองเดือนตุลาคม 2558 สิ้นสุดการทดลอง เดือนกันยายน 2560

สถานที่ดำเนินการทดลอง ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครปฐม และแปลงเกษตรกรอินทรีย์ของเกษตรกร
ในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

8.ผลการทดลองและวิจารณ์

จากผลการดำเนินงานสามารถรวบรวมพันธุ์บวบสายพันธุ์พื้นบ้านได้จำนวน 4 กลุ่ม (10 สายพันธุ์) ได้แก่ กลุ่มพันธุ์บวบเหลี่ยม (4 สายพันธุ์) กลุ่มพันธุ์บวบหอม (3 สายพันธุ์) กลุ่มพันธุ์บวบงู (2 สายพันธุ์) และกลุ่มพันธุ์บวบพวง (1 สายพันธุ์) โดยแต่ละกลุ่มพันธุ์มีลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของใบ เถา ดอก และผล ที่แตกต่างกัน จากการปลูกรวบรวมและเปรียบเทียบพบลักษณะการเจริญเติบโตของบวบในแต่ละกลุ่มพันธุ์ที่แตกต่างกัน โดยบวบที่อายุ 14 วันหลังปลูก พบว่า กลุ่มพันธุ์บวบเหลี่ยมมีขนาดของลำต้น (ซม.) สูงที่สุด 0.40 เซนติเมตร รองลงมาได้แก่ กลุ่มพันธุ์บวบงู กลุ่มพันธุ์บวบพวง และกลุ่มพันธุ์บวบหอม ตามลำดับ ในส่วนความสูงของลำต้น พบว่า กลุ่มพันธุ์บวบพวงที่ความสูงลำต้น (ซม.) มากที่สุด 10.83 เซนติเมตร รองลงมาได้แก่ กลุ่มพันธุ์บวบเหลี่ยม กลุ่มพันธุ์บวบงู และกลุ่มพันธุ์บวบหอม ตามลำดับ ความกว้างใบ (ซม.) พบว่า กลุ่มพันธุ์บวบเหลี่ยมมีความกว้างใบมากที่สุด 7.8 เซนติเมตร รองลงมาได้แก่ กลุ่มพันธุ์บวบพวง กลุ่มพันธุ์บวบหอม และกลุ่มพันธุ์บวบงู ตามลำดับ สำหรับความยาวใบนั้น กลุ่มพันธุ์บวบเหลี่ยมมีความยาวใบ (ซม.) มากที่สุด 6.25 เซนติเมตร รองลงมาได้แก่ กลุ่มพันธุ์บวบพวง กลุ่มพันธุ์บวบงู และกลุ่มพันธุ์บวบหอมตามลำดับ

สำหรับข้อมูลการเจริญเติบโตของกลุ่มพันธุ์บวบพื้นบ้านกลุ่มต่างๆ ที่อายุ 28 วันหลังปลูก พบว่า กลุ่มพันธุ์บวบเหลี่ยมมีขนาดของลำต้น (ซม.) สูงที่สุด 0.67 เซนติเมตร รองลงมาได้แก่ กลุ่มพันธุ์บวบพวง กลุ่มพันธุ์บวบงู และกลุ่มพันธุ์บวบหอม ตามลำดับ ในส่วนความสูงของลำต้น พบว่า กลุ่มพันธุ์บวบเหลี่ยมที่ความสูงลำต้น (ซม.) มากที่สุด 180.60 เซนติเมตร รองลงมาได้แก่ กลุ่มพันธุ์บวบหอม กลุ่มพันธุ์บวบพวง และกลุ่มพันธุ์บวบงู ตามลำดับ ความกว้างใบ (ซม.) พบว่า กลุ่มพันธุ์บวบหอมมีความกว้างใบมากที่สุด 15 เซนติเมตร รองลงมาได้แก่ กลุ่มพันธุ์บวบเหลี่ยม กลุ่มพันธุ์บวบพวง และกลุ่มพันธุ์บวบงู ตามลำดับ สำหรับความยาวใบ

นั้น กลุ่มพันธุ์บวบหอมมีความยาวใบ (ซม.) มากที่สุด 12.80 เซนติเมตร รองลงมาได้แก่ กลุ่มพันธุ์บวบงู กลุ่มพันธุ์บวบพวง และกลุ่มพันธุ์บวบเหลี่ยมตามลำดับ

ในส่วนข้อมูลอายุการออกดอกหลังจากปลูกนั้น พบว่า กลุ่มพันธุ์บวบเหลี่ยมมีอายุการออกดอกสั้นที่สุด เท่ากับ 35 วันหลังปลูก รองลงมาได้แก่ กลุ่มพันธุ์บวบงู สำหรับกลุ่มพันธุ์บวบหอมและกลุ่มพันธุ์บวบพวงนั้นมีอายุการออกดอกที่เท่ากันคือ 49 วันหลังปลูก สำหรับลักษณะทางพฤกษศาสตร์นั้นบวบทุกกลุ่มพันธุ์อยู่ในวงศ์ Cucurbitaceae เป็นไม้เถาเลื้อยล้มลุกอายุหนึ่งปี เลื้อยพันค้ำหรือต้นไม้อื่น ยอดมีลักษณะอ่อนนุ่ม ลำต้นเป็นเหลี่ยม ตามข้อมีมือเกาะเป็นเส้นยาวแยกเป็นหลายแขนง ใบมีลักษณะเป็นใบเดี่ยวเรียงตัวแบบสลับ แผ่นใบเป็นรูปเหลี่ยม มี 5 – 7 เหลี่ยม ขอบใบมีรอยเว้า ก้านใบเป็นเหลี่ยม ดอกมีดอกเพศเมียและดอกเพศผู้ อยู่บนต้นเดียวกัน ออกเป็นดอกเดี่ยวหรือเป็นช่อดอก กลีบดอกมีสีเหลือง ส่วนผลนั้นมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของกลุ่มพันธุ์บวบ เช่น กลุ่มพันธุ์บวบเหลี่ยมผลมีรูปทรงกระบอกยาวโคนเรียวมีเหลี่ยมเป็นสันคมตามความยาวของผล กลุ่มพันธุ์บวบหอมผลเป็นรูปทรงกระบอกปลายผลมีรอยของกลีบรองดอก ผลอ่อนสีเขียว เนื้อในมีเส้นใยเหนียวเป็นร่างแห กลุ่มพันธุ์บวบพวงผลรูปทรงกระบอกคล้ายบวบหอมแต่สั้น ผลอ่อนมีสีเขียว และกลุ่มพันธุ์บวบงูผลมีลักษณะกลมยาวปลายผลแหลม ผิวเรียบมีแถบสีขาวเขียวตลอดทั้งผล

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของบวบสายพันธุ์พื้นบ้านในแต่ละกลุ่มพันธุ์

ชื่อไทย บวบเหลี่ยม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Luffa acutangula* (L.) Roxb.

วงศ์ Cucurbitaceae

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น เป็นไม้เถาล้มลุกอายุหนึ่งปี เลื้อยพันค้ำหรือต้นไม้อื่น ยอดอ่อนนุ่มขนจะหลุดร่วงไปเมื่อแก่ ลำต้นเป็นเหลี่ยม ตามข้อมีมือเกาะเป็นเส้นยาวบางที่แยกเป็นหลายแขนง

ใบ เป็นใบเดี่ยวเรียงสลับกัน แผ่นใบรูป 5 – 7 เหลี่ยม ขอบใบมีรอยเว้าต้น โคนใบเว้าเป็นรูปหัวใจ ก้านใบเป็นเหลี่ยม ยาว 4 – 9 ซม.

ดอก ดอก ดอกเพศเมีย และดอกเพศผู้ อยู่บนต้นเดียวกัน และมักจะออกตามง่ามใบแห่งเดียวกัน อาจออกเป็นดอกเดี่ยวหรือเป็นช่อ ส่วนปลายแยกเป็น 5 กลีบ ด้านนอกมีขนสั้นและอ่อนนุ่มปกคลุม กลีบดอก 5 กลีบ รูปไข่ สีเหลือง

ผล -รูปทรงกระบอกยาวประมาณ 10-20 ซม. โคนเรียวเล็กมีเหลี่ยมเป็นสันคมตามความยาวผล

ชื่อไทย บวบหอม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Luffa cylindrica* (L.) M. Roem.

วงศ์ Cucurbitaceae

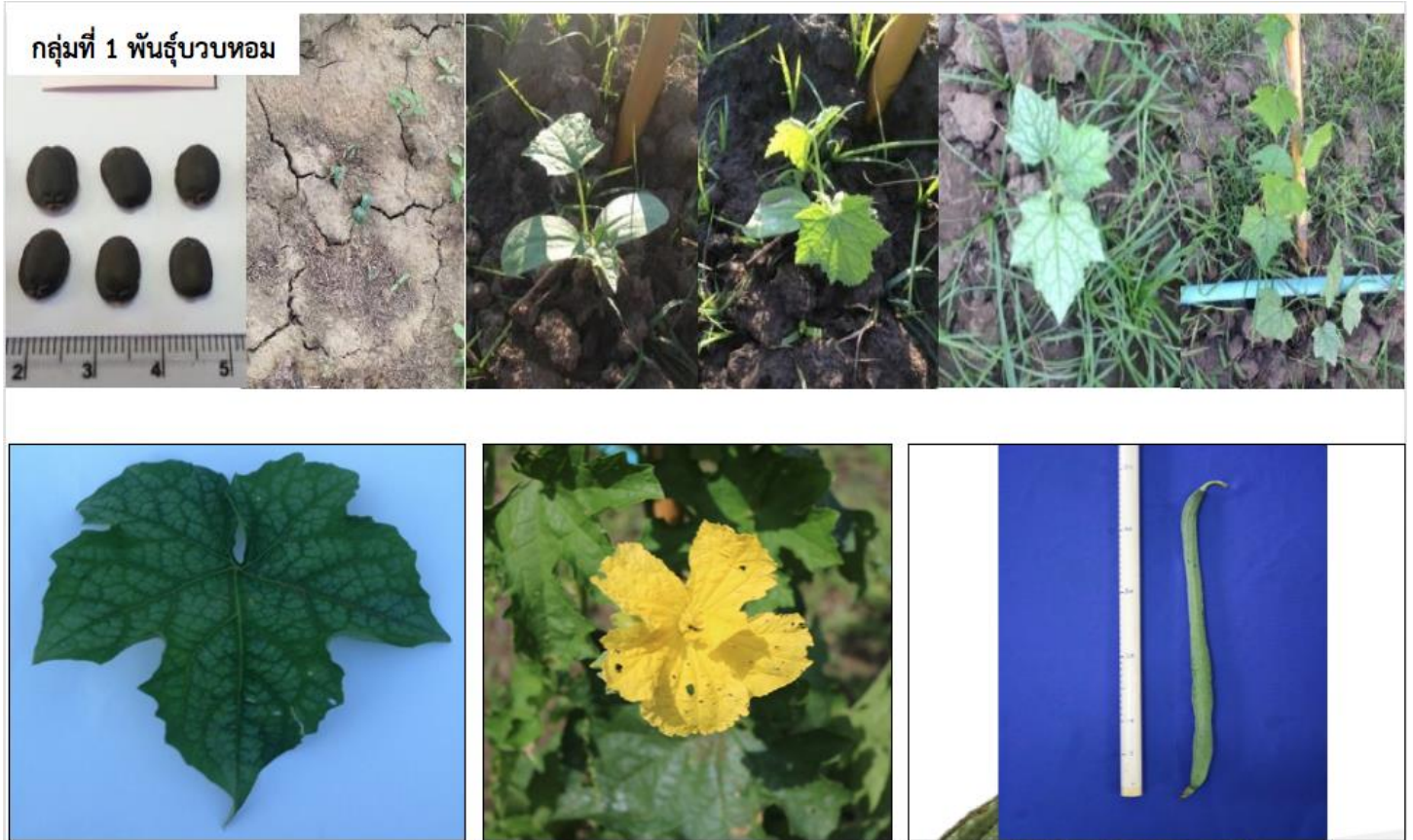
ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น เป็นไม้เถาล้มลุกอายุหนึ่งปี เลื้อยพันค้างหรือต้นไม้อื่น ลำต้นและกิ่งก้านมีขน ตามข้อมีมือเกาะเป็นเส้นยาวมักแยกเป็น 3 แขนงสำหรับยึดเกาะ

ใบ เป็นใบเดี่ยวเรียงสลับกัน มีขนาดกว้างและยาว 12 – 20 ซม. ปลายใบแหลม ขอบใบหยักเล็กน้อยมีรอยเว้าลึกเป็น 5 แฉก โคนใบเว้าเป็นรูปหัวใจ ก้านใบยาว 6 – 10 ซม. เป็นเหลี่ยม

ดอก ดอกเพศผู้และดอกเพศเมียอยู่บนต้นเดียวกัน ออกเดี่ยว ๆ หรือเป็นช่อ กลีบดอก 5 กลีบรูปไข่กลับหรือรูปรี สีเหลืองหรือเหลืองอ่อน ขอบกลีบมีรอยย่นเป็นคลื่น

ผล รูปทรงกระบอกเส้นผ่าศูนย์กลาง 4 – 10 ซม. ยาว 15 – 30 ซม. ปลายผลมีรอยของกลีบรองกลีบดอก. เหลืออยู่ ผลอ่อนสีเขียว มีลายสีเขียวแก่ ผลแก่สีเขียวอมเหลืองหรือเขียวเข้มปนเทาเนื้อในมีเส้นใย เหนียวเป็นร่างแห เมล็ด รูปรีแบนกว้าง 6 – 8 มม. ยาว 1.2 – 1.5 ซม. เมื่อแก่สีดำ

ชื่อไทย บวบพวง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Luffa cylindrica* (L.) M. Roem.

วงศ์ Cucurbitaceae

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

- ต้น** เป็นไม้เถาล้มลุกอายุหนึ่งปี เลื้อยพันค้างหรือต้นไม้อื่น ลำต้นและกิ่งก้านมีขน ตามข้อมีมือเกาะเป็นเส้นยาวมักแยกเป็น 3 แขนงสำหรับยึดเกาะ
- ใบ** เป็นใบเดี่ยวเรียงสลับกัน มีขนาดกว้างและยาว 10 – 20 ซม. ปลายใบแหลม ขอบใบหยักเล็กน้อยมีริโค่นใบเว้าเป็นรูปหัวใจ ก้านใบยาว 6 – 10 ซม. เป็นเหลี่ยม
- ดอก** ดอกเพศผู้และดอกเพศเมียอยู่บนต้นเดียวกัน ออกเดี่ยว ๆ หรือเป็นช่อ กลีบดอก 5 กลีบรูปไข่กลับหรือรูปรี สีเหลืองหรือเหลืองอ่อน ขอบกลีบมีรอยย่นเป็นคลื่น
- ผล** รูปทรงกระบอกคล้ายบวบหอมแต่สั้น เส้นผ่าศูนย์กลาง 4 – 8 ซม. ยาว 10 – 15 ซม. ผลอ่อนสีเขียว

ชื่อไทย บวบงู

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Trichosanthes anguina* Linn

วงศ์ Cucurbitaceae

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น เป็นไม้เถาเลื้อยอายุหนึ่งปี เถาเล็กเป็นเหลี่ยมมีขนสั้น เลื้อยพันค้ำหรือต้นไม้อื่น ตามข้อมีมือเกาะ

ใบ เป็นใบเดี่ยวเรียงสลับกัน มีขนาดกว้างและยาว 8-12 ซม. ปลายใบแหลม ขอบใบหยักเล็กน้อยโคนใบเว้าเป็นรูปหัวใจ เป็นรูป 8-5 เหลี่ยม ก้านใบยาว 5 ซม.

ดอก ดอกเพศผู้และดอกเพศเมียอยู่บนต้นเดียวกัน ออกเดี่ยว ๆ หรือเป็นช่อ กลีบดอก 5 กลีบรูปไข่กลับหรือรูปรี สีขาว ขอบกลีบมีขนอยู่รอบๆ

ผล ผลลักษณะกลมยาวปลายผลแหลม ผิวเรียบมีแถบสีขาวสลับเขียวทั้งผล ขนาดผลกว้าง 1.5-3 ซม. ยาว 25-45 ซม.

9.สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ

กลุ่มพันธุ์บวบทั้ง 4 กลุ่มพันธุ์สามารถปลูกในระบบเกษตรอินทรีย์ได้ทั้งหมดเนื่องจากเป็นพันธุ์บวบสายพันธุ์พื้นบ้านที่เจริญเติบโตได้ดีในสภาพธรรมชาติของแปลงเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะกลุ่มพันธุ์บวบเหลี่ยมเนื่องจากสามารถเจริญเติบโตได้ดี ออกดอกติดผลก่อนกลุ่มพันธุ์บวบอื่นๆ จึงสามารถให้ผลผลิตได้เร็วและได้ผลผลิตต่อไร่ที่สูงเนื่องจากผลมีขนาดใหญ่และยาวส่งผลให้ได้น้ำหนักมาก และบวบเหลี่ยมยังเป็นที่นิยมสำหรับการบริโภคของผู้บริโภคโดยทั่วไปในท้องตลาด นอกจากนี้กลุ่มพันธุ์บวบเหลี่ยมยังเป็นกลุ่มพันธุ์ที่สามารถหาเมล็ดพันธุ์ได้ง่ายกว่ากลุ่มพันธุ์อื่น ๆ และมีความหลากหลายของลักษณะพันธุ์ที่ตรงต่อความต้องการของเกษตรกรและตลาดรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร

10.การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.ได้พันธุ์บวบสายพันธุ์พื้นบ้านที่เหมาะสมกับการปลูกในระบบเกษตรอินทรีย์เพื่อนำไปขยายพันธุ์และเก็บเมล็ดพันธุ์และกระจายเมล็ดพันธุ์ให้เกษตรกรที่สนใจ

2.เผยแพร่ผลงานวิจัยในการประชุมวิชาการในระดับเขต และการประชุมวิชาการเกษตรของกรมวิชาการเกษตร

11.เอกสารอ้างอิง

คณิงนิจ ธรรมวิจิตร ,สุภัทรพันธุ์ และสุเทวี สุขปรากการ สุรนนต์ ,ชัยฤกษ์ สงวนทรัพย์ากร ,2521. ขนาดของเมล็ดที่มีผลกระทบต่ออัตราการงอกและผลผลิตของเมล็ดพันธุ์ถั่วฝักยาวภาควิชาพืชสวน คณะเกษตร . กรุงเทพฯ ,มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จิรภา ออสตินสุด ,เสาวณี เขตสกุล ,ใจ ล้อเจริญ และสมพงษ์ สุขเขตต์ ,2553. ศึกษาการผลิตบวบอินทรีย์กรณีศึกษาที่ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ วารสารวิทยาศาสตร์การเกษตร ปีที่ .41 ฉบับที่ 3/1 พิเศษ . หน้าที่ 357-360.

จ่านง จันทะสี ,2552. การใช้ต้นตอต้านทานโรคเหี่ยวเฉียวในการผลิตมะเขือเทศผลสดวิทยานิพนธ์วิทยา . ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการเกษตร วิชาเอกพืชศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ฉันทนา วิชรตันเอกสาร .การคัดเลือกพันธุ์และการผลิตเมล็ดพันธุ์ฝักในระบบเกษตรอินทรีย์ .2556 , ประกอบการอบรมเกษตรกร เรื่อง การคัดเลือกพันธุ์และการผลิตเมล็ดพันธุ์ฝักในระบบเกษตรอินทรีย์.มหาวิทยาลัยแม่โจ้ .

ยศนนท์ ศรีวิจารณ์ ประสิทธิ์ ชูติชูเดช และเบ็ญจวรรณ ชูติชูเดชผลของการใช้ต้นต่อต่อลักษณะ .2552 ,
คุณภาพมะเขือเทศพันธุ์สีดา ,7 ใน การประชุมวิชาการระบบเกษตรแห่งชาติ ครั้งที่ .ภาควิชา
เทคโนโลยีการเกษตร คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม.

อนูธิดา เทพา ,ฉันทลักษณ์ ตียายน และ ศิวาพร ธรรมดี ,2556. ผลของต้นต่อต่อการเจริญเติบโตของบวบ
ญี่ปุ่นภาควิชาพืชศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัด .
.เชียงใหม่

13.ภาคผนวก

ตารางที่ 1 แสดงลักษณะการเจริญเติบโตของพันธุ์บวบพื้นบ้านจำนวน 4 กลุ่มพันธุ์

กลุ่มพันธุ์บวบ	อายุ 14 วันหลังปลูก				อายุ 28 วันหลังปลูก				อายุการออกดอก (วันหลังปลูก)
	ขนาดลำต้น (ซม.)	ความสูงลำต้น (ซม.)	ความกว้างใบ (ซม.)	ความยาวใบ (ซม.)	ขนาดลำต้น (ซม.)	ความสูงลำต้น (ซม.)	ความกว้างใบ (ซม.)	ความยาวใบ (ซม.)	
1.กลุ่มพันธุ์บวบเหลี่ยม	0.4	10.67	7.8	6.25	0.67	180.6	12.5	8.5	35
2.กลุ่มพันธุ์บวบหอม	0.28	6.83	7.0	4.60	0.54	160	15	12.8	49
3.กลุ่มพันธุ์บวบงู	0.33	9	5.3	5.16	0.56	135	11	9.2	42
4.กลุ่มพันธุ์บวบพวง	0.33	10.83	7.5	6	0.60	155.75	12	8.7	49